

Valtiovarainministeriölle

HE-luonnos vakaussomujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn somuksen muuttamisesta tehdyn somuksen hyväksymiseksi ja laiksi somuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Valtiosomuksen muuttamisen hyväksymistä syytä lykätä talouskriisiin yli

- FA ei näe perusteita vakaussomujen siirtoa koskevan valtiosomuksen muutossomuksen hyväksymiselle keskellä talouskriisiä. Eduskunnan tulisi hyväksyä somus vasta, kun tiedetään, mitkä ovat kriisin vaikutukset eri maiden pankkeihin, ja kun on tehty riittävät korjaavat toimenpiteet pankkien kuntoon saattamiseksi.
- Muutossomuksen voimaantulo tarkoittaisi pankkiunioniin kuuluvien pankkien keskinäisen yhteisvastuun aikaistamista ylimääräisten vakaussomujen osalta. Talouskriisin vuoksi on olemassa suuri riski, että aikaistamisen seurauksena suomalaiset pankit joutuisivat maksamaan lähivuosina ylimääräisiä vakaussomuja muiden maiden pankkien auttamiseksi. Niiden määrä voisi nousta enimmillään satoihin miljooniin euroihin vuodessa.
- Ylimääräisten vakaussomujen maksaminen vaikuttaisi kielteisesti suomalaispankkien kannattavuuteen ja omaan tappionsietokykyyn. Se heikentäisi niiden edellytyksiä rahoittaa asiakkaitaan ja kestää taloudellisia vastoinkäymiä. Tämä vaikeuttaisi Suomen talouden toipumista talouskriisistä.

1 Vakausmaksusomuksen muuttaminen aikaistaisi yhteistä taakanjakoa

Euroryhmän valtiovarainministerit tekivät laajennetussa kokoonpanossa 30.11.2020 poliittisen päätöksen, jolla aikaistettiin pankkiunionin yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestelyn käyttöönottoa. Samalla päätettiin muuttaa valtiosomusta, joka säätelee vakaussomujen siirtoa jäsenmaista yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahastoon kuuluvien kansallisten rahasto-osuuksien yhdistämistä. Muutoksilla tuodaan pankkien maksamat ylimääräiset vakaussomut nopeutetussa tahdissa yhteisen taakanjaon piiriin. Somus allekirjoitettiin 27.1.2021 ja 8.2.2021. Allekirjoittajamaiden, ml. Suomen, tulee vielä ratifioida tai hyväksyä somus valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti ennen kuin se tulee voimaan.

Suomalaisten pankkien kannalta vakaussomuja koskeva muutossomus on tärkeä. Kuten hallituksen esitysluonnoksesta käy ilmi, ehdotetut valtiosomuksen muutokset merkitsisivät sitä, että suomalaisille pankeille voisi lähivuosina langeta maksettavaksi ylimääräisiä jälkikäteisiä vakaussomuja muissa maissa tapahtuvien pankkikriisien vuoksi.

Esitysluonnoksen mukaan ylimääräisten vakaussmaksujen määrä voisi enimmillään olla kolmen vuoden aikana yhteensä noin 1,95 miljardia euroa. Odotusarvolla tarkasteltuna niiden määrä olisi jonkin verran alempi: *"Käytännössä suomalaisten vakaussmaksuvelvollisten kustannustaakka vakaussmaksujen muodossa siis mahdollisesti tuplaantuisi tai enimmillään kolminkertaistuisi kolmen vuoden aikana"* (s. 6).

Koska suomalaisilta pankeilta perittyjen vakaussmaksujen määrä oli viime vuonna 235 miljoonaa euroa, yhteisvastuun aikaistaminen voisi siis tuoda pankeille odotusarvomielessä satojen miljoonien eurojen lisämaksut lähivuosina. Toisin kuin esitysluonnoksessa todetaan, näitä vaikutuksia ei voi sanoa *"melko pieniksi"*. Ylimääräiset vakaussmaksut heikentäisivät pankkien kannattavuutta ja sitä kautta näkyisivät mm. yhteisöverotuottojen pienenemisenä. Asialla on siis heijastusvaikutuksia myös julkiseen talouteen.

2 Talouskriisi lisännyt merkittävästi eri maiden pankkien riskejä

Koronapandemian laukaisema talouskriisi on heikentänyt tuntuvasti monien pankkiunionimaiden taloustilannetta, ja pandemian jatkuminen vaikeana merkitsee ongelmien syvenemistä edelleen. Kriisi tulee iskemään voimalla myös pankkeihin: odotettavissa on luottotappioiden merkittävä kasvu erityisesti niissä maissa, joissa pandemia on ollut raju ja talouden sulkutilat pitkäkestoisia. Siten on suuri riski, että vakaussmaksuja koskevan valtiosopimuksen muutoksen tuoma yhteisvastuu realisoituu lähivuosina ja johtaa siihen, että suomalaispankit joutuvat maksamaan ylimääräisiä vakaussmaksuja muiden maiden pankkien auttamiseksi. Ylimääräisten vakaussmaksujen kerääminen voisi ajoittua vuosiin 2022–23 eli juuri siihen ajankohtaan, jota yhteisvastuun aikaistettu käyttöönotto koskee.

Myös Suomessa taloustilanne on heikentynyt pandemian myötä, ja monien pienten ja keskisuurten yritysten taloustilanne on vaikea. Pankit ovatkin jo varautuneet luottotappioiden kasvuun. Jos luottotappioiden kasvun ohella suomalaiset pankit joutuvat maksamaan satoja miljoonia euroja ylimääräisiä vakaussmaksuja yhteiseen kriisiratkaisurahastoon, se heikentää niiden edellytyksiä jatkaa kotitalous- ja yritysasiakkaidensa luotottamista. Tämä vaikuttaa koko Suomen talouden kykyyn toipua talouskriisistä. Pankkien oman tappionsietokyvyn heikentyminen voisi olla ongelmallista myös kotimaisen rahoitusvakauden ylläpitämisen kannalta.

Riskiä ylimääräisten vakaussmaksujen keräämisestä kasvattaa talouskriisin ohella se, että yhteisen kriisirahaston käyttökynnys voi jatkossa olla aiempaa matalampi. Rahaston rahoituskapasiteetin vahvistuminen varautumisjärjestelyn käyttöönoton ja vakaussmaksuja koskevan muutossopimuksen myötä voi vaikuttaa lainsäädännön tulkintaan siten, että rahastoon turvaututaan aiempaa herkemmin. Tämä uhkakuva tuodaan esille myös hallituksen esitysluonnoksessa (s. 6). Jos käyttökynnys madaltuu, se kasvattaa entisestään edellä mainittua suomalaisten pankkien kustannustaakan odotusarvoa.

3 Eduskunnan ei pidä hyväksyä muutossopimusta

Edellä esitetyistä syistä johtuen FA katsoo, että eduskunnan ei tule hyväksyä vakaussopimusta koskevaa muutossopimusta talouskriisin yhä jatkuessa. Se tulisi tehdä vasta, kun tiedetään, mitkä ovat kriisin vaikutukset eri maiden pankeille, ja kun on tehty riittävät korjaavat toimenpiteet pankkien kuntoon saattamiseksi. Vain tällä tavoin voidaan pankkiunionin loppuunsaattamisessa edetä kestäväällä ja reilulla tavalla. Jos pankkien yhteisvastuuta lisätään, sen tulisi olla selkeästi määriteltyä sekä tarkkaan rajattua. Lähtökohtana tulisi aina olla, että pankin omistajat ja sijoittajat kantavat ensisijaisesti mahdolliset tappiot.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila
johtaja, pääekonomisti